

DUBBEL DIEP

Op de terugreis van Ameland wilden mijn vrouw en ik het gevoel van vrijheid en weidsheid nog even laten voortduren. In plaats van meteen naar huis te rijden, sloegen we na een zonovergoten overtocht bij Hollum rechtsaf richting Hogebeintum. Een gehucht in de gemeente Ferwerderadeel dat er op de stafkaart intrigerend uitziet: een hoge terp met daaromheen een ring van huizen. Die terp blijkt met negen meter de hoogste van Noordwest-Europa te zijn. Deze kunstmatige bult werd al bewoond in 600 vóór onze jaartelling en in de 9de eeuw staat dit dorp van niks al als Bintheim in de annalen vermeld.

Net als in de rest van Noord-Friesland bestaat de bodem van Hogebeintum uit vruchtbare zee-klei. Dat kan nog wel eens mycologische verrassingen opleveren. De kans daarop is minder groot als het bomenbestand, zoals hier in Hogebeintum, vooral uit Es, Iep en Esdoorn bestaat. Zoals bekend gaan dit soort bomen geen samenwerkingsverband aan met paddenstoelen. Dit geldt wel voor Populier en Linde, eveneens boomsoorten die zich thuis voelen op kleibodems. Het vorige seizoen had ik daar in Noordoost-Friesland interessante vondsten bij gedaan. In lindenbermen bijvoorbeeld Gegordelde gordijnzwam, Gekroesde melkzwam en de Rode kleibosmelkzwam. Alledrie worden hoofdzakelijk van eik gemeld maar kunnen ook bij Linde voorkomen. Bij populier trof ik vorig jaar een aantal keren de Tweegeurrussula en de Vergelende netspoorrussula aan. Van laatstgenoemde russula komt van de 25 Nederlandse vindplaatsen het overgrote deel voor in het Groninger kleigebied. Een al even bijzondere vondst betrof de Oranje populierenboleet die gebundeld groeide in een abelenberm en al van verre opviel door de gedempte oranje hoeden met daaronder een witte steel, voorzien van vlokjes die even bleek zijn als de steel zelf.

Van al dat moois viel op het kerkhof van Hogebeintum niets te verwachten, want het werd omzoomd door Iep en Esdoorn. Het was eind mei hoogzomer en de kleibodem vertoonde diepe barsten. Mijn vrouw maakte een rondje langs de zerken en ik liep me wat te vervelen. Totdat de beheerder langskwam. Mijn vrouw knoopte een praatje met hem aan. Na een zekere reserve liet hij zich door onze duidelijke belangstelling verleiden tot een uitgebreid betoeg. Mijn interesse ging vooral uit naar de opbouw van de bodem onder onze voeten. Nou, daar wist hij alles van, want hij was tevens grafdelver. Hij begroef de mensen hier voornamelijk dubbel diep. Dubbel diep? Wij hadden nog nooit van deze term gehoord, maar hij praatte ons graag bij. Het kerkhof was klein en alleen bedoeld voor inwoners van Hogebeintum. Weliswaar had dit dorp slechts honderd inwoners, toch moest de grafdelver woekeren met de ruimte. Vandaar dubbel diep: twee kisten boven elkaar. Dieper kon niet, wat daaronder stuitte hij op een laag blauwe klei die vrijwel ondoordringbaar was. In periodes van droogte was het al moeilijk genoeg om door de bovenste kleilaag heen te komen. Omdat hij al in de zeventig was, was het maar goed dat er meestal slechts drie of vier sterfgevallen per jaar waren. Hij kende ze allen persoonlijk en ook nu ze onder de grond lagen, behoorden ze nog steeds tot zijn kennissenkring. “Kijk, daar onder die blauwgrijze steen ligt Sivert. Die was meubelmaker geweest en wilde op een eiken plank begraven worden. Maar ik had gerekend op standaard maten. Dus toen de plechtigheid voorbij was en het bezoek naar huis, heb ik een stuk van die plank afgezaagd, zodat hij in het graf paste.” De man praatte er over alsof het allemaal de gewoonste zaak van de wereld was. “Hier ligt Fedde Westra en daar zijn niet Antje. Dat was wel tragisch. Haar man was al een tijd aan het dementeren en begreep er niets van. Tijdens de begrafenis bleef hij maar roepen. Antje, wer bist do, wer bist do?” De grafdelver was van ontroering over gegaan op het Fries. Toen hij ons na een paar zinnen vragend aankeek, moesten we bekennen dat we er niets van verstaan hadden. Hij moest lachen. Even later namen we afscheid. Het was prettig om te praten met iemand die zo’n laconieke kijk had op leven en dood. Aan paddenstoelen had dit kerkhof niets opgeleverd, maar qua levenskunst was het de moeite waard geweest.

door Rob Chrispijn